

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНЯВАНЕ В ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

НАЦИОНАЛНО ВЪНШНО ОЦЕНЯВАНЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

VII клас

21 МАЙ 2018 г.

ВАРИАНТ 2

УВАЖАЕМИ УЧЕНИЦИ,

Тестът съдържа 25 задачи по български език и литература.

Задачите са два вида: с избираем отговор с четири възможности за отговор, от които само един е правилният, и с кратък свободен отговор.

Отговорите отбелязвайте със син цвят на химикалката в листа за отговори. Може да работите и върху тестовата книжка, но напомняме, че листът за отговори е официалният документ, който ще се оценява. Поради това е задължително верните според Вас отговори да отбелязвате внимателно в листа за отговори.

За да посочите своя отговор, срещу номера на съответната задача зачертайте със знака **X** буквата на избрания от Вас отговор.

Например:

Ако след това прецените, че първоначалният Ви отговор не е верен, запълнете кръгчето с грешния отговор и зачертайте със знака **X** буквата на друг отговор, който приемате за верен.

Например:

За всяка от задачите със свободен отговор в листа за отговори е оставено празно място. Използвайте това място, за да запишете своя отговор. Ако след това прецените, че записаният свободен отговор не е верен, задраскайте го с хоризонтална черта и запишете до него отговора, който според Вас е правилен.

Запомнете! Като действителен отговор на съответната задача се приема само този, чиято буква е зачертана със знака X. За всяка задача трябва да е отбелязан не повече от един действителен отговор.

ПОЖЕЛАВАМЕ ВИ УСПЕШНА РАБОТА!

Прочетете текста и разгледайте таблицата, за да изпълните задачите от 1. до 16. включително.

Лавини падат при натрупване на няколко пласта сняг по планински склонове с определен наклон, като най-опасен е този между 30 – 45%. Когато наклонът е по-малък от 20%, снегът трудно би нарушил своята стабилност. Ако е по-голям от 50%, не се задържат големи количества сняг.

Лавинната опасност зависи не толкова от количеството на снега, колкото от състоянието му, затова е необходимо да се познават някои основни негови качества. Издигайки се в атмосферата, водните пари преминават през все по-студени слоеве въздух, докато и те самите се охладят, но за да започнат да се превръщат в ледени кристали, не е достатъчно да достигнат 0°C. Образуването на ледения кристал започва при температура под -10°C/-12°C на височина между 6 хил. и 11 хил. метра. След това ледените кристали започват да падат през по-долните, но и по-наситени с водни пари слоеве на атмосферата и от ъглите на всеки кристал израстват връхчета, като така се образуват снежинки. Колкото по-близка до нулата е температурата (дори до +1/+2°C), толкова по-големи стават снежинките.

При температура от -15°C/-18°C вали т.нар. див сняг, а натрупаният от него пласт е пухкав, много лек и с изключително голямо съдържание на въздух. Сухият сняг вали при температура от -8°C/-10°C и от него трудно може да се направи снежна топка. При температури, близки до 0°C, вали мокър сняг.

Вид лавина	Характеристики
Сухи лавини от мек сняг	Състоят се от сух пръхкав сняг. Падат след обилни снеговалежи, като се движат със скорост от 20 до 90 км/ч. Разрушителни са само лавините с особено големи размери. Характерни са за гори по стръмните склонове на Пирин.
Лавини от мокър мек сняг	Падат със скорост до 60 км/ч по време на снеговалеж или скоро след него, но поради голямото водно съдържание на мокрия сняг са много разрушителни. Когато падат през гора, те я унищожават. Типични са за склонове на Пирин и на Рила.
Лавини тип „снежни дъски“	Може да са изградени както от сух, така и от мокър сняг. Те са с огромна маса и с висока плътност, а поради това имат и голяма разрушителна сила. <u>Наричат ги и „скиорски лавини“, тъй като най-често са предизвикани от невнимателни скиори, заблудили се от твърдия сняг на повърхността.</u>

1. Кое твърдение е вярно?

- А) Текстът и таблицата представят различни гледни точки.
- Б) В таблицата се допълва информацията от текста.
- В) Текстът анализира информацията от таблицата.
- Г) В таблицата е обобщена информацията от текста.

2. Информацията в текста е представена чрез:

- А) отправяне на предупреждения
- Б) съобщаване на факти
- В) аргументиране на становища
- Г) оценяване на мнения

3. Кое твърдение НЕ е вярно според информацията в текста?

- А) По склоновете с най-голям наклон има малка вероятност от падане на лавини.
- Б) Съществуват няколко вида сняг в зависимост от температурата при образуването му.
- В) Водните пари притежават свойството постепенно да се издигат в земната атмосфера.
- Г) Снежинки се образуват само при отрицателна стойност на температурата на въздуха.

4. От какъв сняг НЕ може да се направи снежна топка според информацията от текста?

- А) див
- Б) мокър
- В) сух
- Г) твърд

5. В кой ред условието за образуване на ледените кристали НЕ отговаря на информацията от текста?

- А) Ледените кристали се образуват на височина над 6 км.
- Б) Ледените кристали са образувани от охладени водни пари.
- В) Ледени кристали се образуват единствено при достигане на 0°C.
- Г) От ледените кристали, падащи надолу в атмосферата, се образуват снежинки.

6. Кое твърдение НЕ е вярно според информацията от текста и от таблицата?

- А) Лавини се образуват и падат по планински склонове.
- Б) От състоянието на снега зависи дали ще паднат лавини.
- В) В България падат лавини единствено от мокър мек сняг.
- Г) Лавини се образуват при снеговалеж или след него.

7. С коя физична величина НЕ е характеризирани в таблицата третият вид лавина?

- А) скорост
- Б) сила
- В) маса
- Г) плътност

8. В кой ред е посочен синоним на думата *стабилност*, употребена в текста?

- А) уседналост
- Б) устойчивост
- В) уравновесеност
- Г) установеност

9. В кой от случаите съществува най-голяма вероятност от падане на лавина, като се има предвид информацията от текста и от таблицата?

- А) Наклонът на склона е повече от 20%, но не надхвърля 50%.
- Б) Снегът е образуван при -10°C и е с голямо съдържание на въздух.
- В) Температурата на въздуха пада до 0°C и снегът започва да се топи.
- Г) Има обилен снеговалеж над хоризонтална земна повърхност.

Прочетете подчертаното изречение в таблицата и изпълнете задачите от 10. до 13. включително.

Наричат ги и „скиорски лавини“, тъй като най-често са предизвикани от невнимателни скиори, заблудили се от твърдия сняг.

10. Глаголната форма са предизвикани е:

- А) за изявително наклонение
- Б) за повелително наклонение
- В) преизказна глаголна форма
- Г) за условно наклонение

11. С коя съюзна връзка може да се замени съюзът *тъй като*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) които
- Б) сякаш
- В) обаче
- Г) понеже

12. Кое твърдение е вярно за изречението?

- А) В изречението има два вметнати изрази.
- Б) Втората запетая отделя обособена част.
- В) Двете запетаяи отделят подчинени изречения.
- Г) Изречението е сложно смесено изречение.

13. Защо в изречението са употребени кавички?

Прочетете подчертаното изречение в текста и изпълнете задачите от 14. до 16. включително.

Когато наклонът е по-малък от 20%, снегът трудно би нарушил своята стабилност.

14. Запишете съставното сказуемо, употребено в изречението.

15. Запишете вида на изречението по състав.

16. За какво служи запетаята в изречението?

17. Преобразувайте пряката реч в изречението в непряка, като се съобразите с правилата за пунктуационно оформяне и запазете основното глаголно време.

– Скоро ще ви дам възможност да се изявите и се надявам да не ме разочаровате – каза треньорът на двамата нови волейболисти.

18. Препишете текста, като редактирате допуснатите правописни и пунктуационни грешки, както и грешките при членуване.

Във град Пиза се издига заплъшително наклонена кула. Постройката всъщност е канбанария към катедралата на града. Причината да стане известна, е една подробно пропусната от инженерите през XII век, които не са саобразили, че под основите ѝ има не стабилни земни пластове, подавали още при завършването на вторият етаж. Кулата е строена дълго време, тъй като през годините на нейното издигане, избухват воини и революции. Според учените, спирането на строителството е довело до слягане на земните пластове поради което тя не се е сринала още в онези времена.

19. Кой от хъшовете в повестта „Немили-недраги“ е поет, „написал и напечатал тайно вече цяла патриотическа поема“?

- А) Бръчков
- Б) Македонски
- В) Странджата
- Г) Владиков

20. От кого се страхува калугерът Евтимий, като казва в III част на разказа „Една българка“:

Хай върви да спиш, да не свети свец, че може да видят отгоре някои и да ни дойдат на гости...

- А) поробителите
- Б) селяните
- В) бунтовниците
- Г) монасите

21. С кой художествен образ се свързва изразът „чудната игра на природата“?

- А) Ниагара от пътеписа „До Чикаго и назад“
- Б) бялата лястовица от разказа „По жицата“
- В) река Дунав от повестта „Немили-недраги“
- Г) родната реч от одата „Българският език“

22. В коя творба НЕ присъства мотивът за саможертвата в името на родината?

- А) „Опълченците на Шипка“
- Б) „На прощаване в 1868 г.“
- В) „Заточеници“
- Г) „Неразделни“

23. Творба в стихове, в която се изразяват чувства на дълбока скръб и разочарование, е:

- А) ода
- Б) елегия
- В) балада
- Г) повест

24. В първата колона на таблицата запишете буквата, след която са представени цитати от изучени в VII клас произведения, а във втората колона – заглавието на литературната творба, от която е съответният цитат.

А) „дълбоко ще ми въздъхнат / две сърца, мили за мене...“

Б) „И кораба се носи леко / с попътни тихи ветрове...“

В) „За сърцата, що се любят, и смъртта не е раздяла...“

Г) „Изведнъж Радецки пристигна със гръм.“

25. Запишете в 2 – 3 изречения какво е внушението на стиховете от Вазовата творба „Опълченците на Шипка“:

(...) „Млади опълченци,
венчайте България с лаврови венци! ...“

Дидактическа задача: Прочетете текста и напишете подробен преразказ от името на неутрален разказвач.

**Из „Седем хайдуту и едно магаре“
Бранислав Нушич**

Една вечер сладко се наядох. [...] Погладих с ръка корема си... и легнах да спя. И сънувах страшен сън. Уж съм цар, ама истински цар. Седя си аз на трона, а всички около мен наклеявали. Гледам, гледам и после викам:

– Идвай!

И започват хората да идват един след друг, целуват ми дрехата и си казват молбите и жалбите.

– Ти какво искаш? – питам първия.

– Царю честити, лоши хора ми откраднаха кравата, а тя е всичко, което имам.

– Да му се намери кравата! – заповядвам на първия си дворянин.

– Навсякъде я търсихме, но никъде я няма! – огъва се пред мен дворянинът.

– Тогав да му се даде една от моите крави! – нареждам аз, а сиромашът целува дрехата ми и благодари.

– Ти какво искаш? – питам втория по ред.

– Царю честити – казва той, – голяма неправда ме сполетя. Моето магаре влязло в чужда нива, смачкало посевите, а съдията отсъди да ми ударят два̀сет и пет тояги. Да беше осъдил магарето, не бих се оплаквал; то смачкало посевите, нека го удрят за това; ама магарето свършило магарешка работа, а аз плащам – може ли така? Та ако аз ям бой винаги, когато магарето заслужи, тежко ми и горко!

– Магарето е виновно, защото е магаре, а ти си виновен, защото знаеш, че магарето е магаре и не го пазиш. Затова заповядвам ти и твоето магаре да си поделите два̀сет и петте тояги.

[...] И така, питам подред и давам колкото и каквото мога, а когато молителите се разотиват, идват при мен дворяните, ниско се кланят и ме питат:

– Имаш ли някаква заповед за нас?

– Имам – казвам им аз. – Първо – да ми се купят бонбони; второ – да ми се направи торта за обяд; трето – да ми се приготви много, много сладолед; четвърто – да се впрегне каляската, защото искам да се повозя, но сам да карам конете.

– Всичко ще бъде както желаяш, царю честити! Имаш ли още някое желание?

– Имам! – казвам. – Искам утре да ме коронясате. Направете парад, но да свири военна музика. [...]

И всичко беше, както заповядах. Най-напред ми донесоха бонбони. Страшни бонбони. С кеф ги изядох. Голям кеф, царски!

А каква торта само донесоха! Отгоре на тортата – звезда от захар направена, пет метра висока; най-отгоре камбани бият – едно момче седи на тортата и удря камбаните. Истинска царска торта, ама не знам как да почна да ям. Ако започна отгоре, ще трябва да изям и камбаните; започна ли отдолу – ще се разруши камбанарията. Мислих, мислих и най-сетне реших да започна отдолу. Таман да взема ножа, та да отрежа едно парче, и се събудих. [...]

Не разказах съня си нито на мама, нито на сестра си, страхувах се да не ми се смеят. Разказах го само на нашата стара слугиня Мария. Тя умее да тълкува сънищата. Пита ме какъв цвят били бонбоните. Казах ѝ – червени. Като чу това, рече, че много скоро ще ми се случи нещо. За тортата каза, че ми предстои голяма радост, а за коронясването, което бе насрочено за пладне, дума по дума рече:

– Да знаеш, още днес, по пладне, ще ти се случи радостно събитие, ще имаш истинско коронясване.

Като чух това, започнах да чакам с нетърпение пладне и радостта, която трябваше да ме споходи.

И ето какво се случи. Татко бил на черква и след службата срещнал учителя по история и този учител му казал, че съм слаб ученик, че не уча, че съм мързелив, че сигурно ще повтарям класа; казал му също, че трябва да ми стегне юздите и да бъде по-строг с мен.

Татко си дойде по обяд бесен като рис и още от двора се развика:

– Къде е оня?

Аз си седях в стаята в очакване на радостното събитие и коронясването. Баща ми връхлетя вътре и само рече:

– Тук ли си, непрокопсанико? – и ми дръпна такъв бой, какъвто в живота си не помня.

Пищя аз с всичка сила и си мисля: „Това ли му е коронясването и радостното събитие?“

Не получих обяд, разбира се, макар че мама беше правила макарони с орехи, а аз страшно ги обичам.

Когато следобед влязох в кухнята при Мария, та да си открадна малко от яденето, с горчивина ѝ рекох:

– Ех, лельо Мария, ама и ти ми разгада съня.

– Е, все нещо познах – рече тя. – Казах, че бързо, много бързо ще се случи нещо. И ето, случи се.

От този ден ... никога вече не сънувам, че съм цар.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
НАЦИОНАЛНО ВЪНШНО ОЦЕНЯВАНЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И
ЛИТЕРАТУРА

VII клас

21 МАЙ 2018 г.

КЛЮЧ С ВЕРНИТЕ ОТГОВОРИ

Вариант 2

№ на задача	Отговори	Точки
1.	Б	1 т.
2.	Б	1 т.
3.	Г	2 т.
4.	В	2 т.
5.	В	2 т.
6.	В	2 т.
7.	А	2 т.
8.	Б	2 т.
9.	А	2 т.
10.	А	1 т.
11.	Г	2 т.
12.	Б	2 т.
13.	Възможни отговори: <i>защото са употребени при цитиране/защото има цитат</i>	2 т.
14.	Възможни отговори: <i>е по-малък/е по-малък от 20%</i>	2 т.
15.	Възможни отговори: <i>сложно съставно изречение/сложно съставно с подчинено обстоятелствено изречение</i>	2 т.
16.	Възможни отговори: <i>отделя главно от подчинено изречение/отделя подчинено от главно изречение/отделя главно и подчинено изречение/отделя подчинено и главно/отделя подчинено обстоятелствено от главно изречение</i>	2 т.
17.	Възможен отговор: <i>Треньорът каза на двамата нови волейболисти, че скоро ще им даде възможност да се изявят и (че) се надява да не го разочароват.</i>	Общо 3 т. – по 1 т. за всеки елемент от условието
18.	<i>В град Пиза се издига заплашително наклонена кула. Постройката всъщност е камбанария към катедралата на града. Причината да стане известна, е една подробност, пропусната от инженерите през XII век, които не са съобразили, че под основите ѝ има нестабилни земни пластове, поддавали още при завършването на втория етаж. Кулата е строена дълго време, тъй като през годините на нейното издигане избухват войни и революции. Според учените спирането на строителството е довело до слягане на земните пластове, поради което тя не се е сринала още в онези времена.</i>	Общо 14 т. – по 1 т. за всяка редактирана грешка
19.	А	1 т.

20.	В	2 т.
21.	А	2 т.
22.	Г	2 т.
23.	Б	2 т.
24.	А) – „На прощаване в 1868 г.“; Б) – „Заточеници“; В) – „Неразделни“; Г) – „Опълченците на Шипка“	Общо 4 т. – по 1 т. за всеки верен отговор
25.	<p>Примерни посоки за размисъл:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Думите (на генерал Столетов), които: <ul style="list-style-type: none"> – мотивират; – въодушевяват. • Призивът към: <ul style="list-style-type: none"> – чувството за историческа отговорност; – съзнанието за патриотичен дълг; – саможертва в името на свободата. • Лавровите венци – символ на: <ul style="list-style-type: none"> – победа; – на героизъм, съчетан с мъдрост; – на безсмъртие. • Ролята на: <ul style="list-style-type: none"> – сродните думи (<i>венчайте, венци</i>); – на обръщението; – на епитета <i>млади</i> (опълченци); – на подбудителното изречение. 	Общо 6 т.
Всичко:		65 точки

Забележки:

- Когато в ключа към задачата няма детайлизиране на точките, те са 0 т. или 1 т.; 0 т. или 2 т.
- Когато според условието задачата не проверява компетентности за граматична, за правописна или за пунктуационна норма, не се отнемат точки за допуснати граматични, правописни или пунктуационни грешки в отговорите на учениците.